

* *Torbica* za letos neha, ker je vrednik njeni gosp. N. Ravnikar hudo zbolel. Če tudi so še druge nemile okolščine, da dohaja „*Torbici*“ preslaba podpora, je vendar bolest vrednikova glavna overa. Ako Bog dá, prihodnje leto zopet nastopi sedaj ustavljeno pot.

Prijateljske pisma.

Spomini iz mojega življenja na suhem in na morji.

Poslal J. Tomše, vojaški duhoven iz Celovca.

Prvo pismo.

Mnogim svojim prijateljem in šolskim tovaršem sem obljubil pogostoma dopisovati o prigradkih svojega vojaškega življenja. Ker pa to mogoče ni, prejmite tukaj vsi skupej nekatere črtice od svojega prijatelja in rojaka, kterege je osoda vodila deleč okoli — po kopnem in po morji.

V 19. listu „*Novic*“ t. l. sem čital mičen sestavek pod naslovom: „*Kratkočasnica Omizam*“. V tem sestavku me neki star prijatelj opominja, naj s svojimi dopisi, ki sem jih nekdanj „*Novicam*“ mnogokrat pošiljal, ne odlašam dalje, in se predramim iz predolgega omolka.*) Vi dragi, neimenovani prijatelj, ste sicer pozabili pristaviti svoje ime, vendar mislim, da se ne motim, ako rečem, da bivate na pokrajini jadranskega morja v trgovskem mestu T. in da nosite rudeče nogovice. Predrag mi je spomin na Vašo prijaznost, ki ste jo do mene imeli, ko sva še mlada šolarčka se sprehajala tam na Dolenskem, kjer se Krka v Savo izliva. Predrag mi je spomin, da ne bi se oglasil na Vaš mili opomin. — Res je, da že dolgo molčim; al tega ni lenoba kriva, tudi ne mlačnost za slovenski narod; le posebne okoliščine mojega življenja so, ki Vam jih pa tukaj razkladati ne morem.

Mnogo veselega pa tudi žalostnega sem doživel v tem času; veliko lepih dežel prehodil po kopnem (suhem) in po morji od Draždan na Saksonskem do južne Sicilije in Napolitanskega, med slovanskim, nemškim in laškim narodom živel, pa vendar lepe domovine svoje in sladkega slovenskega jezika še nisem pozabil; dostikrat sem se sina lepe Slovenije ponosno tudi takrat imenoval, ko marsikteremu kaj tacega slišati ni bilo drago.

Leta 1855 sem prišel z laškim polkom iz Dunaja zopet v Moravijo in sicer v trg Napajedel, ki stoji ob reki Moravi (March) na dunajsko-olomuški železnici. Tukaj se prične krasna in lepa Hana, ktero je dobrotljivi stvarnik z res egiptovsko rodovitnostjo oblagodaril. Naj tukaj neke smešne epizode omenim, ki se mi je bila pripetila. — Ravno ob dveh popolnoči se vès polk na posebnem vozovlaku v Napajedel pripelje. Na kolo-dvoru nas pričakuje župan, da slehernemu izmed nas izroči stanovanjski list. Dolgo dolgo iščem s služabnikom svojim po trgu številke, ki je bila na listu začrkana; moj strežaj, Angelo po imenu, trd Lah iz Verone, marsikter klinček zasmodi in mi posveti nad vsake hišne duri, pred ktere sva prišla. Po dolgem iskanju zaslediva poslednjič številko, ki sem jo na listu imel; bila je nizka, pa od zunaj prav prijazna in čedna hišica. Potrkam na okno. Kmali zaslišim mošk glas, ki od znotraj bara: „Kdo je?“ Jez mu odgovorim, kolikor mi je bilo mogoče, po (slovansko) moravsko: „Ja jsem vojni knez; prišel sem k vam na kvartir.“ — Kmali se vrata odpró in na prag stopi s svečo v roci, velik od nog do glave vès črn mož. Skoraj se ga ustrašim, ker le oči so se mu svetile, obraz pa, roke, noge, srajca in hlače so bile črne kakor moja suknja.

*) Prijatelj ta je tudi nam iz srca govoril.

Vred.

Prijazno me vabi, naj noter stopim. Moj služabnik Angelo pa čudé se po laško reče: „O Dio! Signore ecco un moro, ho sentito già a casa mia in Italia, che in Moravia tutta la gente sono mori.“ (Moj Bog! Gospod pogledite zamorca; že domá na Talijanskem sem slišal, da v Moravii so sami zamorci.) — Če prav vès zaspan in truden, se vendar smeha nisem mogel zdržati; mož, ki se je zdel mojemu preprostem Angelu zamorec, ni bil družega, kakor črn od sáj in dima vès umazan kovač. — Ta črni mož, kterege je moj strežaj zmiraj z nekakim strahom ogledoval, mi pokaže sobico, ki je bila za moje stanovanje namenjena. Vès truden dolge vožnje se oziram okoli, kam bi se spat vlegel. Zadnjič črnega moža poprosim, naj mi pokaže posteljo, ker bi rad šel spat. Pokaže mi še gorko gnjezdo, iz kterege je bil ravno sam izlezel, ki pa je bilo ravno tako črno in umazano kakor mož sam. — Hencete vendar! si mislim, čeravno sem truden in zaspan, pa vendar v to črno gnjezdo se ne vležem, rajši že na gole tla. Ko črni mož vidi, da ne maram za njegovo črno posteljo, mi reče: Žal mi je, gospod, da se vam moja postelja ne dopada, al ne morem vam pomagati, druge nimam. Ukažem toraj služabniku, da mi slame prinese, na ktero se vležem in sladko zaspim. — Še le drugi dan se je moj Angelo z lastnimi očmi prepričal, da nisva v zamorski deželi; kajti vidil je, da drugi ljudje v Napajedlu niso tako črni, kakor je bil najini hišni gospodar.

V Napajedlu je naš polk dva mesca ostal. Po pravici rečem, da se nam je prav dobro tukaj godilo. Prec drugi dan sem dobil od župana drugo prav čedno stanovanje. — Trg Napajedel ob reki Moravi (March) ima svoje ime od „*napajati*“; prav velik in lep grad ima grof Stokan. Tukaj se začne najrodovitniši kraj lepe Moravije, tako imenovana Hana. Hanaci so lepi ljudje, večidel velike postave; njih národna obleka ima mnogo posebnega in zavolj svoje lepote deleč slovó po svetu. Premožni kmetje okoli Kromeriža (Kremsier) se ponašajo z lepoto svojih hiš; v marsikteri kmetiški hiši sem vidil sreberne žlice in prav imenitne reči, ki se drugod nahajajo le pri gospôdi. Premožni kmet s svojo ženo in otroci tudi k nedeljski službi Božji malokdaj peš pride, ampak tri ali štiri konje vpreže ter se prav ponosno priderdrá v farno vas. Brez veliko besedi rečem: Hanaci so čvrst, nepokažen slovansk narod, ki češkemu zeló podobno narečje govori, v marsikterih izrekih pa se bliža našim sosedom Hrvatom. — Iz Napajedla sem tudi ogersko Hradišče in Velehrad obiskal; v unem so mi ostanke starega zidovja kazali, o katerem pravijo, da so ostanke velicega mesta, v katerem sta nekdanj veliko-moravska vojvoda Samo in Svato-pluk stanovala. Velehrad pa je imeniten po slovanskih aposteljnih, solunskih bratih Cirilu in Metodu, ki sta od tod naše preddede poganske Slované, v kršanski veri podučevala, in tukaj sveto pismo preložila v slovanski jezik. (Dal. prih.)

Pohorske pripovedke.

V slov. bistriški okolici nabral Lovre Stepišnik, mlinar. *)

1. Rojenice.

Živele so v starih časih v votlinah pohorskih gor Rojenice ali divje žene. One so naznanjale vreme, napovedovale čas za dobro setev, in tudi skoraj vsaki noseči ženi in novorojenemu otroku prerokovale njegovo prihodnje življenje. Posebno so neki rade prebivale v votlinah landeške gore, in pod nekdanjim gradom nad slovensko Bistrico.

*) Drago nam bode še več tacega národnega gradiya.

Vr.

Mnogo pravljic si pripoveduje prosto ljudstvo o Rojenicah; hočem jih tukaj nekoliko zapisati:

Enkrat zgodaj v pomladi, ko je še debel sneg zemljo pokrival, začne Rojenica klicati: „Kmet sej bob!“ Kmet gré bob sejat, pa vès se mu potaka v neko globoko jamo. Nevoljen reče kmet Rojenici: „Sejal sem ga, pa žeti mi ga ne bo treba.“ Ona mu pa odvrne: „Kjer si ga sejal, tam ga boš žel“; in zares, toliko je zrastle boba, da ni vedel, kam bi ga shranil.

Drugokrat ravno na binkoštno nedeljo zgodaj zjutraj stopi Rojenica iz votline, in oziraje se po zraku reče: „Ko bi zdaj kmet prošó sejal, dobil bi ga stotero.“ Neki kmet, ki je to slišal, vse svoje nezorane in neobsejane njive s prosom poseje, in dobil ga je stotero.

Pa tudi burke so Rojenice rade vganjale s kmeti. Tako zakliče enkrat Rojenica: „Kmet sej bob!“ pa ko je kmet bob sejal, izraste sicer bobovina neizmerno dolga, pa brez štročja. Žalosten in nevoljen vzame kmet koso, da bi bobovino pokosil. Rojenica pa se ga usmili in reče: „Ne kosi je, ampak piplji jo, kadar bo zrela.“ In res, ko je bobovina dozorela, jo popipljejo, in celo steblo bilo je polno debelega zrnja.

Neka Rojenica je zahajala v kmečko hišo na posteljo spat, pa ko vidi, da gospodinji ni všeč, ji dá klopčič ter reče: „Ta klopčič ti dam, zato ker sem hodila na tvojo posteljo spat, pa nikdar ne smeš reči, „da bi le že bil skoraj konec in tudi o koncu ne smeš nikdar govoriti, kadar boš iz tega klopčiča nit motala.“ Dokler ni konca imenovala, se je zmiraj izmotavala lepa preja. Enkrat pa reče gospodinja: „To je vendar čudno, da iz tega klopčiča ni nikdar konca“; in čuda! prav tedaj je iztekel konec.

Prerokovale so tudi Rojenice nekemu fantičku pri porodu, da se bo obesil, kadar bode enajsto leto nastopil. Starši so se silno prestrašili in premišljevali so, kako bi svojega otroka oteli hude osode. Naučili so fantička, da naj vsako delo začne v Božjem imenu. Ko je prišla njegova ura, reče: „Zdaj se pa grem obesit v Božjem imenu“, — vzame vrv ter gré v goščavo. Tukaj priveže vrv za vejo, in ko si zanjko nastavi, pravi: „Zdaj se bom pa obesil v Božjem imenu.“ Pa vrv se mu utrga. Zopet si jo zveže in si dene zanjko na vrat, pa zopet se utrga vrv. Še tretjokrat poskusi, pa tudi zdaj se mu utrga vrv, če lih je bila jako močna. Med tem mu ura mine, in on se povrne zdrav in vesel domú. (Dal. prih.)

Slovenska Matica.

V tretjej seji opravnega odseka 9. julija 1864 je najprvo bilo tajniku rečeno, da je bral dopis c. kr. deželnega prvosedstva 14. junija l. l., ki oznanja, da so Maticina pravila potrjena, in da je bral dopis, v katerem idrijski mestni odbor oznanja, da je idrijska mestna občina v društvo stopila za ustanovnico, ter da sta gg.: Leopold Urbas in Dragotin Höchtel pristopila za uda. O tej priliki je bilo opomnjeno, da §. 9 potrjenih Maticinih pravil govori: „knjižnice in vsakovrstne družbe so nesmrtné; če se torej hoté zagotoviti, da bodo prejemale vse knjige, kolikor jih na svitlo dá Matica, morajo plačati po 100 gold. a. vr. ali precej, ali pa v 5 letih“, in rečeno je bilo, da izmed družeb, kolikor jih je do zdaj pristopilo k Matici, nekatere niso zagotovile ali plačale po 100 gold. a. vr.; zato je seja sklenila, naj se po „Novicah“ razglasi kratak posnetek denšnjega razgovora z opombo, kaj velé pravila o tej stvari. — Dalje se je ukrenilo: da se dadé potrjena zdaj Maticina pravila natisniti v 2000 iztiskih, in da se jih 100 iztiskov še po vrhi naredí na lepšem listu za posebne osebe, — da se naredí

imenik Maticinih udov po vrsti, kadar kateri pristopi v družbo, ali da udovosnovalnega odbora še ni mogoče va-nj zapisati, dokler se sami ne oglasijo za društvenike; — da se vsem začasnim odbornikom osobno pošlje povabilo k pristopu v Maticino družbo in njena pravila; — da se razpošlje škofijam povabilo k pristopu v družbo s prošnjo v slovenskem jeziku pisano, da namreč to povabilo blagovoljno razdelé po svojih dekanijah, in da k milostljivemu ljubljanskemu knezoškofu pojde za tega delj posebno poslanstvo; — da se v zapisnik sej slovenske Matice po imenu postavijo ti-le gospodje, ki so se do zdaj oglasili za poverjenike (mandatarje): Davorin Trstenjak, župnik v Št. Jurji na Štírskem, Ivan Macun, c. k. gimnazijski profesor v Zagrebu, Andrej Pirnat, rudarski uradnik v Golcih na Štírskem, dr. Janko Srnec, odvetni koncipist v Mariborji, Dragotin Šavnik, lekar v Kranji, Adalbert Candolini, c. kr. kótarski adjunkt v Kostanjevici, Dominik Čolnik, posestnik na Drvanji blizo Št. Lenarta pri Mariborji, in dekan Tutek v Št. Lenartu. — Gospod dr. Zupanec je nasvetoval, kar je tudi seja potrdila, naj opravični odsek gosp. Remica, župnika v Loki, prosi, da bi hotel biti Matici za poverjenika. Gospod dr. E. H. Costa je bral zasobno pismo g. Ivana Macuna, ki vpraša o poslih, ktere dobođe poverjenik, in sklenilo se je, naj se pošlje vsacemu poverjeniku posebej dekret z napotkom (inštrukcijo), kako naj blagovoli v svojej častnej družbi pošiljati novce in imena Maticinih udov. — Tudi se je ukrenilo, da se za večé pošiljanje po pošti naredí društven pečatnik z napisom: „Slovenska Matica v Ljubljani“, za navadna pisma pa da se naročé marke, s kterimi se lahko pečati, a da morajo tudi imeti napis: „Slovenska Matica v Ljubljani“; — da čitalnični strežaj za Maticine opravke dobođe plačo od 1. maja l. l., ker takrat je začel to službo opravljati; — da tajnik naredí vložni vpisnik; — da večé račune, predno se plačajo, mora viditi opravični odsek; — da se ključí Maticine blagajnice izročé tudi kjučarjema gg.: dr. E. H. Costi in Francetu Ksav. Šovanu, a da mora blagajnik za vsakdanje potrebe imeti zmerom po 100—200 gold. av. vred. zunaj blagajnice; — da se pošljejo Maticina pravila in povabilo k pristopu v nje društvo: češkej, lužiškej, srbskej, hrvaškej, dalmatinskej in ogersko-slovenskej Matici ter tudi kmetijskej družbi v Ljubljani in Gorici, pa kmetijskej podružnici v Celji; druge se bodo še povabile pozneje.

Dopisi.

V Celji 9. julija. = Ko se je zvedilo, da je društvo južne železnice zavoljo nekíh razprtij, ki jih je imelo v Gradcu zavoljo svojih ondašnjih velikih fužinarskih naprav (Walzwerke), v kterih šine in druge pri železnici potrebne reči izdeljujejo, sklenilo, te naprave v Gradcu podreti in jih v Kaniži na Ogerskem ustanoviti, kjer ima društvo 66 oralov svoje zemlje, je naš mestni odbor hitro deputacijo k ravnateljstvu južne železnice na Dunaj poslal in prosil, da bi se te velike fužine v Celje preselile, in je tudi obljubil društvu potrebne zemljišča zastonj prepustiti. Danes je deputacija iz Dunaja nazaj prišla, in je vse židane volje, ker je bila pri velikih gospodih kaj prijazno sprejeta, in ji je bilo obljubljeno, da bo društvo z veseljem, kar se bo le dalo, na to gledalo, da naše mesto te fužine dobí, posebno zato, ker premog (Steinkohle) ni nikjer tako dober kup, kakor oni iz bližnje Bukovice. Ravnateljstvo železnično je obljubilo, da bo s toliko večim veseljem željam celjskega mesta ustreči si prizadevalo, ker je